

דף הרחבות – הסללה בחינוך

- הביטוי העיקרי של האי שוויון במערכת החינוך הוא דווקא זה הלימודי ולא זה התקציבי: העובדה שתלמידים ותלמידות בני מגזרים שונים ובני שכבות חברתיות שונות משובצים למסלולי לימוד שונים ועקב כך מקבלים תכנית לימודים שונה בתוכן ובאיכות ועל כן הם מגיעים לנקודות סיום שונות אלה מאלה. הביטוי המוסדי העיקרי של אי שוויון זה הוא ההסללה – הצבתם של תלמידים על מסלולים נפרדים על יסוד שיפוט הנסמך על הערכות של יכולת לימודית.

(שלמה סברסקי ונגה דגן-בוזגלו, יעדים לתיקון החינוך, עמ' 11)
- בנסיבות מסוימות המסלולים המקצועיים מספקים רשת ביטחון כלכלית לבוגריהם, ושם מהווים הרבה מעבר למנגנון הדרה חברתית. ראשית, חלק מסוים מהתלמידים, ברובם בנים, מתקשה להתרכז בקורסים עיוניים ומעדיף לימודים מעשיים יותר. החינוך המקצועי נמצא שם עבורם, כדי להפחית את שיעורי הנשירה של אותם תלמידים. יש תלמידים אשר מתמידים בבית הספר בזכות העניין שהם מגלים במקצועות הטכנולוגיה, וזוכים אגב כך בתעודת בגרות. השקפה זו גורסת, אם כך, שההכשרה הטכנולוגית מפחיתה את שיעורי הנשירה, ואף מגדילה את שיעורי הזכאות לבגרות, בקרב תלמידים שאינם נמשכים ללימודים עיוניים. שנית, נטענת הטענה שלמקצועות הנלמדים בחינוך המקצועי יש ביקוש בשוק העבודה, והוא מציע לבוגריו משרות בשכר סביר. בזמן שתלמידים חזקים לומדים במסלול העיוני המקדם את סיכוייהם לרכוש השכלה גבוהה, החינוך המקצועי מפחית את הסיכוי לאבטלה ולעוני עתידי בקרב תלמידיו.

(הסללה בחינוך התיכוני בישראל, כרמל בלנק, יוסי שביט ומאיר יעיש, בתוך: דו"ח מצב המדינה – חברה, כלכלה ומדיניות, מרכז טאוב, עמ' 417-416)
- רבי פתח אוצרות בשני בצורת, אמר: יכנסו בעלי מקרא, בעלי משנה, בעלי גמרא, בעלי הלכה, בעלי הגדה, אבל עמי הארץ אל יכנסו.

דחק רבי יונתן בן עמרם ונכנס, אמר לו: רבי, פרנסני!

אמר לו: בני, קרית? אמר לו: לאו. שנית? אמר לו: לאו. אם כן, במה אפרנסך?

(אמר לו: פרנסני ככלב וכעורב, פרנסיה (פרנס אותי)).

בתר דנפק (אחרי שיצא), יתיב רבי וקא מצטער (ישב רבי והצטער) ואמר: אוי לי שנתתי פתי לעם הארץ!

אמר לפניו ר' שמעון בר רבי: שמא יונתן בן עמרם תלמידך הוא, שאינו רוצה ליהנות מכבוד תורה מימיו? בדקו ואשכח (ומצא, שאכן זה הוא).

אמר רבי: יכנסו הכל.

(תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף ח עמוד א)

4. "אל לכם להסליל ילד כבר בגיל צעיר כל כך. איזה אדם לוקח ילד בכיתה ט' ואומר לו: 'תהיה פחח'?" זו טענה נפוצה, והיא ראויה להתייחסות, לשיח מעמיק. אבל אותם אנשים לא רואים בעיה בכך שתלמיד בכיתה ט' בוחר ללמוד בבית הספר לאמנויות תלמה ילין או באקדמיה למוזיקה. מה בעצם ההבדל? מדוע השקעה של מאות שעות בלימודי מחול או משחק נחשבת יותר מהשקעה של אותן שעות בלימודי מכונאות? האם סיפור העבר של מערכת החינוך המקצועי הוא לא זה שמונע מאיתנו להכיר בכך שיש מי שלימודי מכונאות תורמים לפיתוח אישיותו, לטיפוח מצוינותו ולגילוי יכולתו, בדיוק כמו הלומד מחול, מוזיקה או משחק? ... שיח חברתי ותרבותי מעוות מעריך את מי שלומד אמנויות יותר ממי שלומד מכונאות. שיח כזה לא רואה בבחירה בבית ספר 'יהודי' הסללה, ולעומת זאת רואה את מי שבחר בבית הספר המקצועי כמי שהמערכת נכשלה בחינוכו, כמי שהוסלל אל שולי החברה, 'לא יוצלח', החמצה, כישלון של החברה ומערכת החינוך. את זה רציתי לתקן.

(הרב שי פירון, "הכל חינוך", עמ' 177-176)

5. הסללה בחינוך מתפרשת כמושהו רע משום שהחברה הישראלית הושבת שכל מי שלא מצטרף למסלול העיוני-אקדמי מובל למקום לא טוב. אין אצלנו מסלולי איכות אלטרנטיביים... אבל האמת היא שהינוך הוא בעצם, בכללותו, תהליך של הסללה. באופן אירוני כיום אנחנו נוקטים הסללה חדיכיונית לעיוני. ריבוי מסלולים הוא דווקא התרופה לזה.

(דן שרון¹, מתוך ראיון ב-the marker, 12.2.2016)

¹ ד"ר דן שרון, היה מנהל משרד החינוך לשעבר, ממקימי תכנית "תלפיות" בצה"ל וממקימי רשת "ברנקו וייס".